

Rengastuksen eettisyys ja edellytykset

Petteri Lehikoinen

Kuopiossa 54. rengastajakokouksessa pidetty esitelmä pyrki vastaamaan kahteen rengastajien esittämään toiveeseen, i) rengastuksen eettisyydestä sekä ii) uuden lupakauden sitoumuksen kohtien avaamisesta.

Rengastus on poikkeus luonnonsuojelulakiin (9/2023), jonka 70 § kieltää rauhoitettujen eläinlajien tahallisen pyydystämisen sekä häirinnän, erityisesti lisääntymisaikana, tärkeillä muuton-aikaisilla levähdysalueilla tai muuten lajin elämänkierron kannalta tärkeillä alueilla. Rengastus on lintujen häirintää, ja keskittyy usein juuri näihin edellä mainittuihin ajankohtiin tai sijainteihin. Laissa kuitenkin mainitaan, että kiellosta voidaan poiketa tieteellisestä tai muusta hyväksyttävästä syystä. Lupaviranomainen (Varsinais-Suomen ELY-keskus, VARELY) on arvioinut, että lintujen rengastus täyttää poikkeuksen ehdot ja rengastuksen avulla saatu tieto edistää yleistä luonnontuntemusta, tieteellistä tutkimusta ja lintujen suojelua. Näin ollen lupakaudelle 2023–2027 VARELYn myöntämä poikkeuslupa (VARELY/8346/2022) täyttää eettisen vaatimuksen siitä, että toiminta on laillista.

VARELYn myöntämään lupaan liittyy lupaehtoja, jotka antavat puitteet rengastustoimelle. Lupaehtoihin kuuluu myös rengastajien antama sitoumus noudattaa annettuja ohjeita. Sitoumus liittyy oleellisesti rengastuksen kestävyteen, sillä sitoumuksen kohtien tarkoitus on suureksi osaksi luoda peruspilarit rengastuksen eettisyydelle. Rengastuksen kestävyteen ja eettisyyteen vaikuttavat kuitenkin myös toiminnan läpinäkyvyys sekä yleinen hyväksyttävyys, ja näiden edistämässä on sekä rengastusta koordinoivalla taholla että yksittäisillä rengastajilla suuri rooli.

Ennen kuin mennään tarkemmin kestävyden takaamiseen ja parantamiseen, on syytä muistaa, että rengastus ei ole eläinkoe. Tämä tarkoittaa, että se on eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) 15 §:n 2 momenttiin liittyvän valtioneuvoston asetuksen (1165/2023) mukaan sallittu merkintämenetelmä, joka aiheuttaa kohteelle korkeintaan lyhytaikaista ja vähäistä kipua tai kärsimystä. Toimenpiteen saa suorittaa muu kuin eläinlääkäriammattin harjoittaja, jos henkilöllä on riittävä osaaminen toimenpiteen suorittamiseksi siten, että eläimelle ei aiheuteta tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä eläimen hyvinvointia tarpeettomasti vaaranneta. Toimenpiteen eli rengastuksen suorittamiseen liittyvän ehdon täyttymiseksi myös VARELYn antaman poikkeuslupan ehtojen mukaan rengastusluvalla on edellytyksenä koulutus lintujen turvalliseen pyydystämiseen, käsittelyyn ja rengastamiseen kokeneen rengastajan johdolla.

Lintujen hyvinvointi

Vaikka rengastus ei ole eläinkoe, voidaan siihen soveltaa eläinkokeiden käytäntöjä, jotka ovat pitkälle kehitettyjä ja tarkasti säädeltyjä. Eläinten hyvinvoinnin edistämiseen ja takaamiseen sovelletaan kolmen ärrän (3R) periaatetta, jonka nimi juontuu englanninkielien sanoista replacement, reduction, refinement. Nämä tarkoittavat, että aina kuin mahdollista, elävät eläimet tulisi korvata jollain muulla (replacement), kuten tietokonealleilla tai soluviljelmillä. Eläinten vähentäminen (reduce) ohjaa puolestaan sitä, että turhien haittojen vähentämiseksi kokeissa käytetään minimimäärä eläimiä luotettavien tulosten saamiseksi. Toiminnan parantamisella (refine) puolestaan pyritään kehittämään ja standardoimaan menetelmät, jotka minimoivat haitat ja joita voidaan soveltaa kaikkialla samalla tavalla.

Eläinten korvaamiseen (replacement) ei rengastuksen osalta ole kovin paljon menetelmiä, sillä tutkimme luonnon eläinten elinkaarta eikä korvaavia kohteita juurikaan ole mahdollista käyttää. Paikanninseurannoissa tämä on käytännössä mahdollista, sillä muutamankin yksilön pesimäaikaisten liikkeiden yksityiskohtaisella seurannalla voidaan mallintaa laajemman alueen populaation ravinnonhankinnan paikallista todennäköisyyttä. Pelkillä renkailla ei valitettavasti päästä samaan ajalliseen ja paikalliseen tarkkuuteen, koska rengaslöydöt eivät edusta järjestelmällistä tietojen keruuta, vaan ovat aina riippuvaisia ihmisten havainnoista.

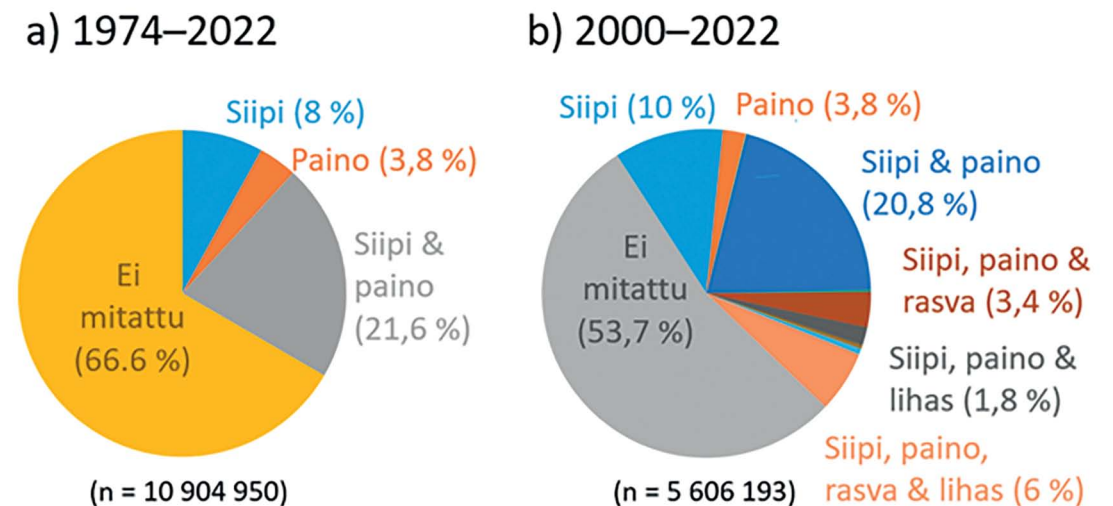
Lintujen liikkeet ja elinkierto ovat jatkuvassa muutoksessa mm. meneillään olevien ympäristökatastrofien johdosta. Näitä muutoksia ei välttämättä pystytä ennalta ennustamaan, mikä vuoksi muutosten paljastamiseksi tarvitaan pitkäaikaisseurantoja, joissa rengastuksella on merkittävä rooli. Tämän vuoksi rengastuksesta ei ole perusteltua myöskään luopua niiden lajien osalta, joiden elinkiertoa on rengastuksen avulla seurattu jo pidempään.

Yksilöiden vähentämiselle (reduce) rengastuksessa on tapauskohtaisia perusteita, esimerkiksi silloin, kun rengastuksen avulla kerättävälle tiedolle on määritettävissä riittävä yksilömäärä.

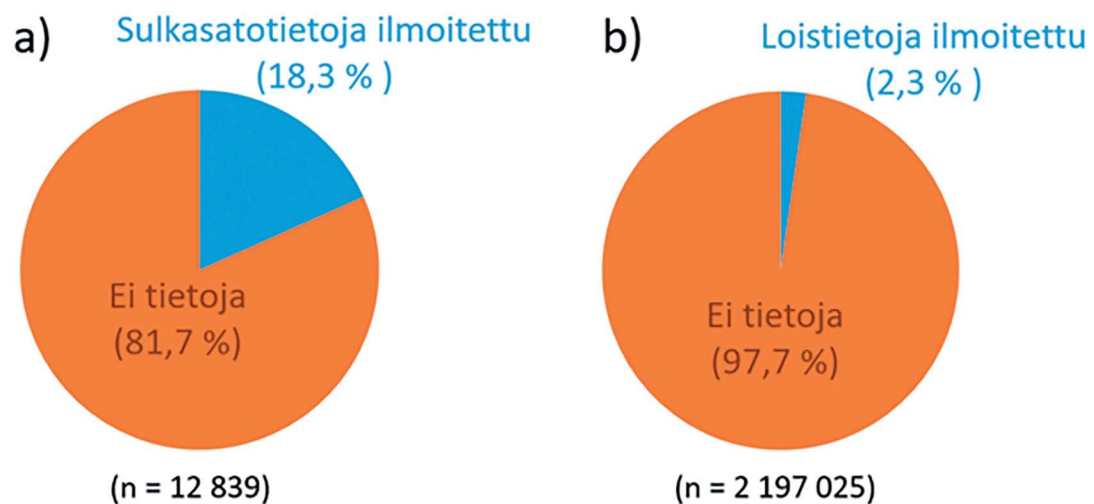
Vähentäminen tulee välttämättömäksi silloin, jos lintujen turvallisuus vaarantuu. Jo VARELYn myöntämän rengastuslupan ehtoissa sanotaan, että rengastustoiminta on keskeytettävä välittömästi, jos pesinnät tai linnut vahingoittuvat. Eläinkokeissa on myös todettu, että parhaiten käsitellyt eläimet antavat tieteellisesti parhaimmat tulokset. Sama pätee rengastettuihin lintuihin. Lintujen hyvä kuntoisuus rengastushetkellä lisää tunnetusti todennäköisyyttä, että lintu tavataan myöhemmin. Jos siis lintujen kuntoisuus tai hyvinvointi heikkenee rengastustilanteesta johtuen, heikentää se myös rengastuksen avulla saatavan tiedon määrää ja laatua. Tämän vuoksi ei esimerkiksi ole välttämättä tavoitteen mukaista rengastaa lintuja mahdollisimman paljon. Ulkomaisilla lintuasemilla, joissa on vielä käytössä fälloja, on hieman ristiriitaisesti havaittu, että mitä vähemmän lintuja fälloista rengastetaan, sitä enemmän niistä saadaan rengaslöytöjä. Tämä johtuu siitä luultavimmin siitä, että suuresta määrästä johtuen linnut joko vahingoittuvat fällassa tai käsittelyn pidentyminen johtaa kuntoisuuden heikkenemiseen.

Yleisesti ottaen mitä parempilaatuista aineistoa tutkimuksessa on käytettävissä, sitä luotettavampia tuloksia saadaan. Toisin sanoen samat tulokset voidaan saavuttaa vähällä määrällä korkealaatuista aineistoa kuin suurella määrällä huonolaatuista aineistoa. Siksi rengastettujen lintujenkin määrää voitaisiin vähentää, mikäli niistä kerättävä aineisto olisi aina korkealaatuista. Rengastusaineistoja tarkastellessa voidaan todeta, että edelleenkin rengastuksen yhteydessä ei kerätä aina kaikkea sitä tietoa mitä helposti voitaisiin. Huomio koskee ennen kaikkea mitta-, sulkasato-, lois- ym. rengastuksessa kerättävää oheistietoa. Rengastuksen ainoa tavoite ei ole löytöjen saaminen, vaan myös linnun ensimmäinen tapaaminen – rengastus – on tieteellisesti merkittävä. Edellä mainittujen tietojen keruu aina mahdollisuuksien salliessa on niin yksilöiden vähentämistä (minimoidaan ne yksilöt, joista tätä tietoa ei kerätä) kuin rengastustoiminnan tieteellisen laadun ja eettisen kestävyden parantamista. Ottaen huomioon, että rengastus on poikkeus luonnonsuojelun lainsäädäntöön, on moraalisesti vähintäänkin arveluttavaa, ettei jokaisesta rengastetuista yksilöstä kerätä kaikkea tieteellisesti arvokasta tietoa aina silloin, kun se yksilön hyvinvoinnin kannalta on mahdollista. Siihen nähden on harmittavaa, että vaikka mittatietojen keruu on ajan saatossa tehostunut, edelleen yli puolet rengastuksen yhteydessä käsitellyistä linnuista jäävät kokonaan mittaamatta (kuva 1). Vielä kehnompia tilanne on loisten tai sulkasatotietojen keräämisen suhteen (kuva 2). Tässä meillä rengastajilla on siis paljon petrattavaa, ja suosittelen kaikkia rengastajia tutustumaan Sulka-järjestelmän kenttiin. Niitä on paljon, eivätkä ne siltikään kata kaikkea mitä linnuista voitaisiin mitata.

Kolmesta ärrästä viimeisin, toiminnan parantaminen, on yksittäiselle rengastajalle tärkein. Tähän liittyy oleellisesti tarjolla oleva ohjeistus niin tietojen keräämisestä kuin lintujen (ja ren-

Kuva 1. Mitattujen lintujen osuus vuosina 1974–2022 (a) sekä 2000–2022 (b) kaikista rengastuksista. Vuonna 1974 julkaistiin paperinen A-lomake, jolla painon ja siiven pituuden ilmoittaminen oli mahdollista. Vuonna 2000 puolestaan julkaistiin rengas99, jossa myös lihaskunnon ja ihonalaisen rasvan määrä oli mahdollista ilmoittaa. Ilahduttavaa on, että linnun kuntoisuuden määrittämisen mahdollistavien käsittelyiden osuus on kasvanut viimeisten vuosikymmenten aikana, mutta silti rengastajilla on vielä paljon petrattavaa mittatietojen keruussa.

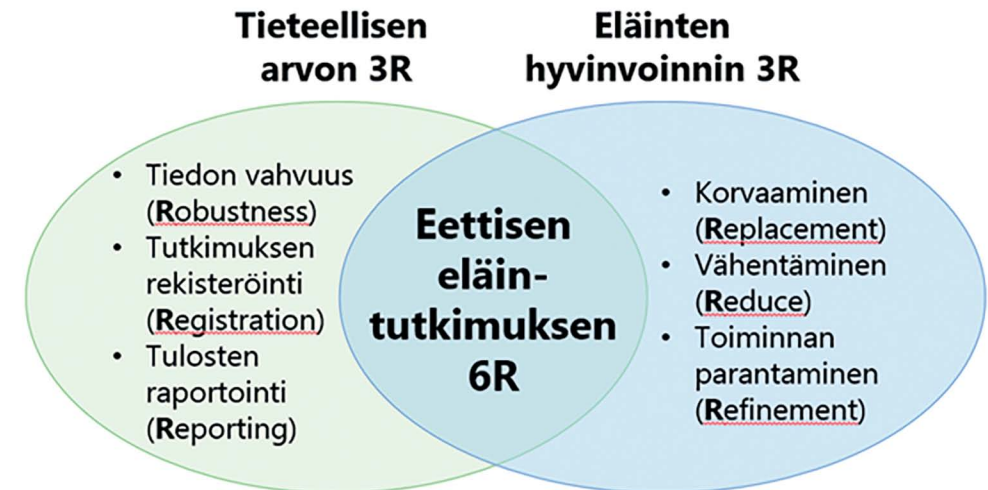
Kuva 2. Vuosien 2015–2022 aikana käsiteltyjen lintujen osuus a) niistä siipisulkiaan vaihtavaksi merkityistä linnuista, joiden sulkasatotietoja on ilmoitettu (18,3 %), sekä b) kaikista käsitellyistä, joissa tietoja ulkoloisista (ml. nollatieto, eli ettei yhtään loista ole havaittu) on ilmoitettu (2,3 %). Vuonna 2015 julkaistiin Sulka-palvelu, jonka kautta molempia tietoja oli mahdollista ilmoittaa suoraan Luomuksen rengastustietokantaan. Etenkin loisten osalta kerätyn tiedon määrää olisi helppo kasvattaa.

gastajien) turvallisuuden takaamisesta. Rengastajan käsikirja on ohjeistuksen selkäranka, mutta tietoa jaetaan myös rengastajakokouksissa, vuosikirjoissa, joukkokirjeissä ja tiedostojakelellä. Kaikkea tietoa tuskin koskaan saadaan kasattua kirjallisiin ohjeisiin, ja siksi on tärkeää, että käytännön kokemusta jaetaan niin rengastajien kesken kuin tulevillekin rengastajille. On ollut ilahduttavaa, kuinka paljon tätä koulutustyötä rengastajat tekevät, ja olen siitä erityisen kiitollinen koko rengastajakunnalle. On selvää, että koordinoivalla taholla on toiminnan kehittämisessä suurin vastuu ja velvollisuus, ja ohjeistusta tulisi pystyä päivittämään jatkuvasti. Tämä on osoittautunut käytännön työssä osin hankalaksi Rengastustoimiston käytettävien resurssien niukkuuden vuoksi. Työvoimapula onkin tällä hetkellä suurin haaste niin toiminnan kehittämisessä kuin tietojen keruussa ja käytössä. Tilannetta pyritään parantamaan jatkossa muita toimia tehostamalla sekä yhteistyöllä rengastajatoimikunnan ja tuoreen eettisen lautakunnan kanssa. Ohjeistuksen päivittäminen koskee rengastusohjeistusta kattavasti, mutta painottuu aluksi turvallisuuteen, uusien rengastajien koulutusmateriaaleihin sekä rengastuslupien sisältöön ja kriteereihin.

Tieteellinen arvo

Lintujen hyvinvoinnin takaamiseksi eettiseen eläintutkimukseen voidaan soveltaa myös eläinkokeita ohjaavia tieteellisen arvon varmistavia kolmen ärrän periaatteita: i) tiedon vahvaa laatua (robustness), ii) tutkimuksen rekisteröintiä (registration) sekä iii) raportointia (reporting). Tämä on siksikin tärkeää, että rengastus poikkeuksena lainsäädäntöön on perusteltu, koska sen avulla tuotettava tieto edistää yleistä luonnontuntemusta, tieteellistä tutkimusta ja lintujen suojelua. Tiedon vahva laatu (robustness) takaa, että kerätty tieto on riittävän laadukasta rengastuksella tavoiteltavien tietotarpeiden saavuttamiseksi. Toisin sanoen, jos tuotamme tietoa, jota ei voida käyttää heikon laadun vuoksi, on linnuille rengastuksesta koitunut haitta ja häiriö ollut tarpeetonta. Rengastusta koordinoivan tahon (Luomus) tulee siis huolehtia ohjeistuksella ja rengastuslupien sisällöillä ja vaatimuksilla, että rengastus kohdistuu mahdollisimman hyvin tietotarpeisiin ja sitä keräävät toimijat (rengastajat) ovat tietojen keräämiseen päteviä. Lisäksi koordinoivan tahon täytyy pystyä tarjoamaan tiedon keruuseen tarvittavat välineet (kuten yksilöllisen merkinnän mahdollistavat renkaat sekä toimivat tietojärjestelmät).

Vaikka koordinoiva taho ohjeistaisi tiedonkeruuta kuinka hyvin, on silti suurin vaikutus tiedon laatuun sitä keräävällä taholla – eli rengastajilla. Jokainen meistä voi vaikuttaa jokapäiväisillä

Kuva 3. Eläinkokeiden kestävyttä turvataan kolmen ärrän (3R) periaatteita, joita sovelletaan sekä eläinten hyvinvointiin ja kokeiden tieteelliseen arvoon. Vaikkei rengastus ole eläinkokeeksi luokiteltava toimenpide, voidaan siihen soveltaa näitä periaatteita, jotta toiminta olisi mahdollisimman eettistä.

valinnoilla huomattavan paljon siihen, kuinka käyttökelpoista tuottamamme aineisto on. On huomioitavaa, että rengastajan toiminnalla voi olla suurikin merkitys rengastuksesta muodostuvaan yleiseen mielipiteeseen, mutta toiminnan ohjeistuksen tulisi olla sellaista, että ohjeita noudattaessaan rengastajan henkilökohtaiset motiivit eivät vaikuta tiedonkeruun laatuun tai toiminnan kestävyteen. Rengastuspinnojen keräämistä on esimerkiksi parjattu, mutta jos kerääminen motivoi kansalaistieteeseen osallistumiseen ja tuottaa korkealaatuista tutkimusaineistoa eikä riko sääntöjä tai hyviä toimintatapoja, on rengastuspinna aivan yhtä arvokas kuin mikä tahansa muukin rengastus. Toiminnan yksityiskohtia on toki vaikea pikkutarkasti ohjeistaa, joten rengastajilta vaaditaan myös maalaisjärkeä.

Tutkimuksen rekisteröinnillä tarkoitetaan mahdollisuutta arvioida tutkimussuunnitelman realismia ennen tutkimuksen aloittamista, toisin sanoen onko sen tavoittelemat hyödyt saavutettavissa suunnitelluilla menetelmillä. Rengastus on vakiinnuttanut asemansa jo kauan sitten tutkimusmenetelmänä. Silti meidän täytyy toiminnassamme muistaa, että niin eettisen kuin tieteellisen toiminnan edellytykset muuttuvat ajassa. Käytännössä tutkimuksen rekisteröinnin osalta rengastusta koordinoivan tahon täytyy pitää huoli siitä, että toiminta on lainmukaista ja yleisesti hyväksyttävää. Yleiseen hyväksyntään vaikuttaa paljon se, että niin ohjeistus kuin toimintakin on läpinäkyvä ja kestää kriittisen tarkastelun.

Tutkimuksen raportointiin liittyen koordinoivan tahon on puolestaan pidettävä huolta, että tuotettu aineisto seuraa hyvän käytännön aineistopolitiikkaa (FAIR; Findable, Accessible, Interoperable, Reusable), eli lyhyesti on löydettävissä, saavutettavissa, ymmärrettävissä ja käytettävissä myös muiden aineistojen kanssa sekä muihin kuin alkuperäisiin tarkoituksiin. Rengastustiedot päätyvät Lajitietokeskukseen (laji.fi), jonka aineistopolitiikka seuraa kansainvälisesti sovittuja FAIR-periaatteita. Lintujen turvallisuuden osalta etenkin tietojen saavutettavuus tuottaa haasteita, koska rengastustiedot koskevat myös sensitiivisiä lajeja, joille tietojen avoimuudesta voi olla haittaa. Siksi tiedon on oltava samanaikaisesti niin avointa kuin mahdollista, mutta niin salattua kuin tarpeellista. Tämän vuoksi ympäristöhallinto ja alan kansalaisjärjestöt ovat määrittäneet kullekin sensitiiviseksi tunnistetulle lintulajille tarpeen tietojen salaukselle tai karkeistukselle (laji.fi/about/709).

Rengastuksen yhteydessä tapahtuu myös ikäviä vahinkoja. Niiden osalta raportointivelvollisuus koskee myös yksittäisiä rengastajia, ja läpinäkyvyyden vuoksi niin rengastajien kuin sitä koordinoivan tahon on oltava avoimia myös toiminnan epäkohdista. Tämä on tärkeää myös siksi, että ohjeistusta ja käytäntöjä voidaan parantaa ja vahinkoja ehkäistä. Tämänkin raportoinnin osalta meillä on parannettavaa, sillä edelleen vaikuttaa siltä, että kaikki rengastajat eivät raportoi rengastuksen yhteydessä vahingoittuneita tai menehtyneitä lintuja. On esimerkiksi

epäuskottavaa rengastaa tuhansia yksilöitä verkoin ilman yhtäkään rengastusonnettomuutta.

Raportointiin liittyy myös kansainvälinen yhteistyö, jota Euroopassa koordinoi rengastuskeskusten unioni (EURING). EURING on luonut koodiston, jonka avulla varmistetaan, että kaikkien Euroopan maiden rengastustieto on yhtenevä ja yleisesti ymmärrettävää sekä palvelee mahdollisimman hyvin myös tieteellistä työtä. EURING myös käyttää rengastustietoa tieteelliseen työhön ja jakaa tietoa yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi. Saavutusten raportointi on tärkeää myös rengastajien kansalaistieteen eteen tekemän työn motivoinnin tueksi. Tästä parhain esimerkki on tuore Migration Atlas (migrationatlas.com), joka paitsi visualisoi 300 lintulajin muuttoreitit rengaslöytöjen perusteella, tarjoaa työkaluja muun muassa tärkeiden levähdysalueiden ja muuttoreittien sekä laittoman tappamisen alueiden tunnistamiseksi sekä alueellisten pesimä- ja muuttokausien määrittämiseksi metsästysaikoja rajaamaan, jotka kaikki ovat oleellinen osa linnuston suojelua. Migration Atlas on myös työkalu lintuinfluenssan leviämisreittien tunnistamiseksi sekä ilmastomuutoksen vaikutusten tutkimiseksi muuttoreitteihin ja muut-
tosopeutumiin.

Vaikka teemme rengastustyötä Suomessa usein kansallisesti, on hyvä muistaa, että tuotamme tiedot osa kansainvälistä aineistoa, jota hyödynnetään laajasti niin tutkimuksessa kuin päätöksenteossa. On myös tärkeää muistaa, että osa lintulajeista esiintyy vain pohjoisimmassa Euroopassa ja Suomella on siksi, ainakin moraalisesti, erityisvastuu seurannasta, koska kukaan muukaan ei voi tätä tietoa tuottaa. Samalla tästä erityisvastuusta on syytä olla ylpeä, sillä rengastajat ovat keskittyneet kiitettävästi näihin erityislajeihin ja tuotettu tieto on kattavaa. Rengastuksen kohdistaminen paitsi näihin erityislajeihin, myös rengastaminen kansainvälisissä ja kansallisissa hankkeissa on erityisen arvokasta. Samalla se on tieteellisen arvon puolesta eettisesti kestävä, koska nämä hankkeet tuottavat laaja-alaista, standardoitua ja korkealaatuista aineistoa. Niinpä osallistumalla sisämaan seurantapyyntiin (SSP), lintuasemarengastukseen, pesäkorttitutkimukseen, petolintuseurantaan tai ruokintapaikkavakioon (RUOVAK) tai muihin seurantoihin, voi helpoiten varmistaa, että rengastustoiminta täyttää tieteellisen arvon kolme ärrää.

Yleinen mielipide

Vaikka rengastustoiminnalle on annettu lainmukainen poikkeuslupa, ei se tarkoita, että se olisi muusta yhteiskunnasta irrallaan, tai ettei sitä voitaisi kritisoida. Laillisuuden lisäksi, lintujen hyvinvoinnin turvaaminen on ensisijaista, mutta myös muiden toimien ja toimijoiden tarkastelun täytyy olla kestävä. Näissä epäonnistuessamme voi yleinen mielipide kääntyä myös rengastusta vastaan. Yhteiskunnalliset arvot kehittyvät, ja sitä myötä myös rengastustoiminnan on jatkuvasti kehityttävä eettisyyden takaamiseksi. Yleisen mielipiteen kannalta on myös tärkeää, että rengastustoiminta on läpinäkyvä. Meidän on pystyttävä avoimesti kertomaan, että vaikka pyrimme maksimoimaan hyödyt, vaikuttaa rengastus lintujen elämään, ja toimissamme on varmasti aina parannettavaakin.

Tässä yhteydessä on muistettava, että rengastuksella on myös vastustajansa. He ovat saattaneet joko itse todistaa epäonnistunutta rengastustapahtumaa tai kuulla sellaisesta joltain muulta. Harva kansalainen on kuitenkaan muodostanut mielipidettä rengastuksen suhteen ja on parempi, että he tekevät sen objektiivisen tiedon pohjalta. Siksi on tärkeää, että itse kommunikoidemme avoimesti niin rengastuksen saavutuksista kuin epäkohdista ja niiden parantamisesta. Jos epäonnistumme tässä, voi yleinen mielipide kääntyä rengastusta vastaan, mikä voi hyvin tarkoittaa myös rengastuksen laillisen aseman muutosta.

Rengastajien antama sitoumus

Rengastusluvan edellytyksenä uudelle lupakaudelle on rengastajan allekirjoittama sitoumus. Sitoumus ei ole rengastajien kiusaksi, vaan kestävä ja eettisen toiminnan edellytyksiä. Se pitää sisällään aineiston laatuun ja käytettävyyteen liittyviä seikkoja, kuten tietojen ilmoittamisen ajallaan, koordinaattien täsmällisyyden, kansainvälisen yhteistyön turvaamisen (mm. lukurengastuksen koodien ja värien koordinoinnin) sekä mitta- ja muiden tietojen keräämisen ja palauttamisen. Kaikkia mitta- ja muita tietoja ei ole voinut palauttaa ennen Sulka-järjestelmää. Mikäli olet aikoinasi kerännyt näitä tietoja, on niiden täydentäminen jälkikäteenkin mahdollista Sulan tai massaviennin avulla. Tämä parantaa entisestään tiedon laatua. Sitoumuksessa on myös turvallisuuteen – niin lintujen kuin rengastajien ja avustajien – liittyviä kohtia, joista tärkeimpiä on ohjeistuksen ja parhaiden käytäntöjen noudattaminen. Lisäksi sitoumuksen kohdat liittyvät toiminnan avoimuuteen ja kehittämiseen, toisin sanoen yleiseen mielipiteeseen vaikuttaviin seikkoihin. Näitä ovat mm. rengastusonnettomuuksien raportointi, muiden rengastaji-

en ja suuren yleisön huomioiminen sekä lupaehtojen noudattaminen. Lupaehtoista mainitsen erikseen rengastamisen luonnonsuojelualueilla, sillä se nousee usein lupaisältöjä koskevissa kysymyksissä esiin. Luonnonsuojelualueilla rengastaminen ei ole sallittua yksinomaan VARELYn myöntämällä luvalla, vaan vaatii erillisen luvan, jonka myöntää joko Metsähallitus (valtion omistamat suojelualueet) tai paikallinen ELY-keskus (yksityiset suojelualueet). Luonnonsuojelualueen omistajan voi tarkistaa esimerkiksi paikkatietoikkuna-sivuston (kartta.paikkatietoikkuna.fi) avulla.

Loppusanat

Rengastus on laillista toimintaa, jossa hyötyjen on arvioitu olevan haittoja suurempaa. Toiminta on eettisintä, kun se täyttää mahdollisimman hyvin sekä eläinkokeiden kestävyyttä taakaamaan tunnistetut eläinten hyvinvoinnin että tieteellisen arvon kolme ärrää (kuva 3). Rengastuksen edellytyksiä ovat:

1. **Lintujen hyvinvointi**, joka on pystyttävä turvaamaan
2. **Rengastajat**, joiden toimien tulee kestää laillinen ja yleisen hyväksynnän tarkastelu sekä noudattaa tiedonkeruun edellytyksiä
3. **Koordinoivat tahot** (Luomus ja EURING), joiden täytyy pystyä huolehtia toiminnan laillisuudesta sekä ohjeistamaan ja kannustamaan toimijoita keräämään, ylläpitämään, tarjoamaan ja hyödyntämään kerättyä tietoa
4. **Yleinen mielipide**, jonka tulee suhtautua rengastukseen myönteisesti

Lista voidaan nähdä hierarkkisena, jossa jokaisen kohdan täytyy toteutua numerojärjestyksessä. Jollei lintujen hyvinvointia voida turvata, rengastus ei ole kestävä eikä mahdollista. Jos taas hyvinvointi turvataan, mutta rengastajat puuttuvat tai heidän toimet eivät muutoin kestä tarkastelua, ei rengastukselle ole edelleenkään edellytyksiä. Vaikka rengastajat toimisivat moitteettomasti, ilman koordinoivia tahoja ei saavutettaisi rengastukselta edellytettyä tieteellistä tasoa. Lopuksi, vaikka kaikki edellä mainitut toteutuisivatkin, mutteivat nauttisi yleisen mielipiteen hyväksyntää, olisi toiminnan toteuttaminen hankalaa ja uhkaksi sitä näivettyminen ja lopulta hiipuminen.

Toisaalta edellytykset voidaan nähdä verkostona, jossa kaikilla on takaisinkytkentä toisiinsa. Mikäli lintujen hyvinvointi kärsii, vaikuttaa se automaattisesti yleiseen mielipiteeseen. Jos taas yleinen mielipide kiristyy rengastettujen lintujen hyvinvointia koskien, pakottaa se myös parantamaan rengastuksen toimia hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhtä lailla, jos koordinoiva taho laiminlöisi ohjeistuksen, turvallisuuden tai tieteelliset arvot, voisi yhä useampi rengastaja kokea rengastuksen epämiellyttävänä ja rengastajakunta kaikota.

Lopulta, vaikka puitteet rengastustoiminnalle täyttävät laillisuuden ja yleisesti hyväksyttävät normit, on rengastaminen jokaisen yksittäisen rengastajan henkilökohtainen päätös, jota on syytä punnita kaikki edellä mainitut edellytykset huomioiden. Eettisyyden nimissä jokaisen linnun rengastaminen on syytä olla perusteltu niin itselleen kuin suurelle yleisölle.